

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної
культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту фізичної
культури

Лянной М.О.

(підпис) (ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 20 23 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія людини з основами спортивної морфології
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)
(шифр і назва)

освітня-програма Середня освіта (Фізична культура). Спортивно-масова робота
(назва)

Мова навчання: українська мова

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту фізичної культури

« 31 » серпня 2023 р

Голова: Мороз Л.В. к.п.н., доцент
(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми - 2023

Розробники: Калиниченко Ірина Олександрівна – д.мед.н., професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ
фізичної культури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри
громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: Калиниченко Ірина Олександрівна, доктор медичних
наук, професор

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
2-й		2-й	
Лекції			
20 год.		4 год.	
Лабораторні			
20 год.		4 год.	
Самостійна робота			
48 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Анатомія людини з основами спортивної морфології» складено на основі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура). Спортивно-масова робота» підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності Спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура).

Мета навчальної дисципліни: формувати науково обґрунтовані знаннями у майбутніх фахівців галузі фізичного виховання і спорту з будови людського тіла як об'єкта їх майбутньої діяльності та необхідними практичними навичками.

До завдань навчальної дисципліни належать:

- вивчення зовнішніх форм і внутрішньої будови організму людини і з'ясування закономірностей будови органів у зв'язку з їх функціями.
- вивчення змін будови людського організму в процесі онтогенезу, відповідно до умов життя, роду занять, фізичних навантажень.
- вивчення участі різних ланок опорно-рухового апарату у виконанні рухів і в підтримці положень тіла людини.
- вивчення розміщення внутрішніх органів при виконанні рухів та у різних положеннях тіла.

У результаті вивчення навчальної дисципліни оволодіває такими **компетентностями:**

– здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузях фізичної культури, педагогіки й методики середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти (ІК);

– мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти (мова відповідного корінного народу або національної меншини України); формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів; використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності (ФК1);

– здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни на уроках «Фізичної культури», позанавчальних формах проведення занять; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (ФК8);

– оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання

учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів з «Фізичної культури» (ФК12).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни базою є шкільний курс біології.

3. Результати навчання за дисципліною

Уміння	ПРН 6	Створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами залежно від індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів.
	ПРН 7	Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей та підлітків, техніку безпеки при проведенні навчальних занять у аудиторії, спортивній залі, спортивному майданчику
	ПРН 10	Володіти сучасними методами оцінювання та аналізу результатів навчання, моніторингу змін фізичного стану учнів в процесі фізичного виховання.
	ПРН 15	Складати та реалізовувати програми кондиційного тренування, організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи у закладах освіти.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна
C	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
F	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
FX	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

Розподіл балів

Поточний контроль		Лекційні заняття	Лабораторні заняття	Контроль самостійної роботи
РОЗДІЛ 1	Т. 1.1	1	4	1
	Т. 1.2			
РОЗДІЛ 2	Т. 2.1	1	5	1
	Т. 2.2			
РОЗДІЛ 3	Т. 2.3	1	5	1
	Т. 2.4			1
	Т. 3.1			1
	Т. 3.2			1
РОЗДІЛ 4	Т. 3.3	1	5	1
	Т. 3.4			1
	Т. 4.1			1
	Т. 4.2			1
РОЗДІЛ 5	Т. 4.3	1	4	1
	Т. 5.1			1
	Т. 5.2			1
	Т. 5.3			1
	Т. 5.4			1
РОЗДІЛ 6	Т. 5.5	1	4	1
	Т. 6.1			1
	Т. 6.2			1
	Т. 6.3			1
	Т. 6.4			1
Разом		10	45	20
Екзамен			25	
Сума			100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: тести, наукові тези, аналітичні звіти, розрахункові роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, завдання на лабораторному обладнанні, групових завдання на заняття.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ АНАТОМІЇ. ОСНОВИ ГІСТОЛОГІЇ

Тема 1.1. Анатомія як наука. Площини та вісі. Клітина та тканини. Органи, системи та апарати органів.

Анатомія як наука. Історичні відомості. Мета, задачі, методи дослідження в анатомії. Основна анатомічна термінологія. Організм і його цілісність. Поняття про орган, системи органів. Осі та площини тіла. Анатомічна номенклатура

Тема 1.2. Основи гістології. Тканини, їх класифікація.

Тканини. Їх класифікація. Епітеліальна тканина, розвиток, класифікація, будова, функції, положення в організмі. Опорно-трофічні тканини, розвиток, класифікація, будова, функції, положення в організмі. М'язова тканина. Розвиток, класифікація, будова, функції, положення в організмі. Нервова тканина. Класифікація нейронів.

РОЗДІЛ 2. ОСТЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ФОРМУ ТА БУДОВУ КІСТОК

Тема 2.1. Апарат руху та опори. Система скелета.

Функції опорно-рухового апарату. Кістка як орган. Будова, ріст, розвиток. Класифікація кісток. Кістки хребта. Хребтовий стовп. Скелет грудної клітки. Ребра. Грудина. Форма грудної клітки. Ембріогенез кісток грудної клітки.

Тема 2.2. Скелет кінцівок.

Кістки верхньої кінцівки (пояс верхньої кінцівки, вільна верхня кінцівка). Кістки нижньої кінцівки (тазовий пояс, вільна частина нижньої кінцівки).

Тема 2.3. Кістки лицевого і мозкового відділу черепа.

Череп. Відділи черепа. Еволюція. Кістки черепа (потилична, клиноподібна, скронева, тім'яна, лобова, решітчаста, слезова, носова кістки, нижня носова раковини, леміш, верхня щелепа, піднебінна і вилична кістки, нижня щелепа, під'язикова кістка). Череп у цілому (мозковий череп, вісцеральний череп). Вікові зміни черепа. Статеві відмінності черепа.

Тема 2.4. Сполучення кісток.

Класифікація сполучень кісток. Безперервні сполучення (волокнистее сполучення: синдесмоз, шви, вклинення, сінхондроз, сіностоз). Переривчасті сполучення (складові елементи суглоба: суглобові поверхні, суглобова порожнина, суглобова капсула, зв'язки). Рухи в суглобах. Елементи руху. Класифікація суглобів за формою. Сполучення черепа. Сполучення хребтового стовпа. Сполучення верхньої кінцівки. Сполучення нижньої кінцівки.

РОЗДІЛ 3. МІОЛОГІЯ

Тема 3.1. Основи міології. М'язи ший, голови. Будова, функція, іннервація.

Загальна міологія. Види рухів. Види м'язової тканини. Будова м'язового волокна. Допоміжні структури м'язів (фасція, піхви сухожилків, синовіальні сумки). Функція м'язів. Їх класифікація. Ембріогенез скелетних м'язів. Спеціальна міологія. М'язи голови: м'язи лица, жувальні м'язи. Фасції голови. М'язи ший: поверхневі, глибокі. Топографічна анатомія ший. Шийна фасція.

Тема 3.2. М'язи спини, грудної клітки, живота. Будова, функція, іннервація.

Поверхневі м'язи спини. Глибокі м'язи спини. Фасції спини. М'язи передньої ділянки грудної клітки. Діафрагма. Будова. Функції. Фасції грудної клітки. М'язи живота. Фасції живота. Пахвинний канал. Біомеханіка рухів тулуба.

Тема 3.3. М'язи верхньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.

М'язи плечового пояса: дельтоподібний, надоеий, малий круглий, великий круглий, підлопатковий м'язи. М'язи плеча (передній, задній відділ). М'язи передпліччя (передній відділ - м'язи згиначі, задній - розгиначі). Поверхневі і глибокі м'язи. М'язи кисті. Бічна (м'язи підвищення великого пальця), присередня (м'язи підвищення мізинця), середня групи. Топографічна анатомія верхньої кінцівки. Фасції верхньої кінцівки.

Тема 3.4. М'язи нижньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.
М'язи поясу нижньої кінцівки. М'язи стегна: передній, задній, присередній відділи. М'язи гомілки: переднього, бічного, заднього відділів. М'язи стопи (тильні, підшвові). Топографічна анатомія нижньої кінцівки. Фасції нижньої кінцівки.

РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ СПЛАНХНОЛОГІЇ

Тема 4.1. Основи спланхнології. Будова органів системи травлення.

Функції травної системи. Порожнина рота. Розташування, будова. Присінок рота. Зуби. Власне порожнина рота. Язик. Слинні залози. Глотка. Розташування, будова. М'язи глотки, функція. Стравохід. Розташування,

будова стінки, топографічна анатомія, функція. Шлунок. Розташування, будова. Стінка шлунка. Топографічна анатомія. Іннервація. Тонкий кишечник. Дванадцятипала кишка. Порожня кишка. Клубова кишка. Товстий кишечник. Сліпа кишка. Ободова кишка. Пряма кишка. Великі залози травної системи. Печінка. Підшлункова залоза. Будова і функції. Черевна порожнина. Очеревина. Селезінка.

Тема 4.2. Будова органів системи дихання.

Види дихання. Фази дихального процесу. Порожнина носа. Будова, функції. Гортань. Хрящі гортані. М'язи гортані. Порожнина гортані. Трахея. Будова, топографічна анатомія. Бронхи. Розташування, будова стінки, розгалуження бронхів. Легені. Розташування, поверхні, будова ацинуса. Плевра: парієтальний і вісцеральний листок. Середостіння.

Тема 4.3. Сечовидільна система.

Розташування, будова, функції нирки. Структурно-функціональна одиниця нирки (нефрон). Будова ниркового тільця. Топографічна анатомія нирок. Кровообіг нирок. Сечовід. Сечовий міхур. Будова, топографічна анатомія.

РОЗДІЛ 5. АНГІОЛОГІЯ

Тема 5.1. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.

Центральна і периферична частини серцево-судинної системи. (Будова стінок артерій, вен. Схема кровообігу. Кровообіг плода. Навколосерцева сумка (осердя). Будова серця. Відділи, стінка серця. Коронарний кровообіг. Провідна система серця. Топографічна анатомія серця. Природжені вади серця.

Тема 5.2. Артерії великого кола кровообігу. Легеневе коло кровообігу. Артерії верхньої кінцівки.

Судини малого кола кровообігу. Легеневий стовбур, мікроциркуляторне русло легень, легеневі вени. Судини великого кола кровообігу. Аорта (висхідна частина аорти, дуга аорти, плечо-головний стовбур, загальна сонна артерія, низхідна частина аорти, грудна, черевна частини аорти, загальна клубова артерія). Підключична артерія та її гілки. Будова артеріального кола великого мозку. Пахвова артерія. Плечова артерія і її гілки: глибока артерія плеча, верхня та нижня ліктьові побічні артерії. Променева і ліктьова артерії. Артерії кисті, пальців. Зовнішня клубова артерія. Стегнова артерія і її гілки. Підколінна артерія її гілки.

Тема 5.3. Вени великого кола кровообігу.

Система верхньої порожнистої вени. Верхня порожниста вена. Непарна і півнепарна вени. Плечово-головна вена. Внутрішня яремна вена. Вени верхньої кінцівки. Підключична вена. Головна вена. Основна вена. Середина вена ліктя. Система нижньої порожнистої вени. Нижня

порожниста вена. Пристінкові вени. Вісцеральні вени. Система ворітної вени печінки. Вени тазового пояса та органів малого таза. Вени нижньої кінцівки. Велика й мала підшкірні вени. Глибокі вени стопи й гомілки. Кавокавальні та портокавальні анастомози.

Тема 5.4. Лімфатична система.

Елементи лімфатичної системи. Лімфатичні капіляри. Лімфатичні судини. Грудна протока та права лімфатична протока. Органи кровотворення.

Тема 5.5. Будова залоз внутрішньої секреції.

Загальна характеристика будови залоз внутрішньої секреції. Щитоподібна залоза. Розташування, будова, функції. Прищитоподібні залози. Розташування, будова, функції. Загрудинна залоза. Розташування, будова, функції. Гіпофіз, шишкоподібна залоза. Розташування, будова, функції. Надниркова залоза. Розташування, будова, функції. Ендокринна частина підшлункової залози, хромафінні клубочки. Розташування, будова, функції. Внутрішньо-секреторна частина статевих залоз. Біологічні властивості статевих гормонів.

РОЗДІЛ 6. ЦЕНТРАЛЬНА ТА ПЕРИФЕРІЙНА НЕРВОВА СИСТЕМИ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ

Тема 6.1. Центральна нервова система. Спинний мозок (Розвиток нервової системи. Структурно-функціональна одиниця нервової системи. Філогенез нервової системи. Загальна будова нервової системи. Розташування спинного мозку. Будова. Біла речовина спинного мозку. Сіра речовина спинного мозку. Аферентні (висхідні) нервові шляхи. Еферентні (низхідні) нервові шляхи.

Тема 6.2. Головний мозок. Провідні шляхи центральної нервової системи

Значення. Онтогенез. Розміщення. Частини головного мозку: стовбур головного мозку - довгастий мозок, міст і середній мозок; мозочок; передній мозок. Будова довгастого мозку. Функції. Міст. Будова. Функції. Мозочок. Розташування, будова, ядра, ніжки мозочка. Функції. Четвертий (IV) шлуночок. Ромбоподібна ямка, ядра. Середній мозок. Покрив середнього мозку. Ніжки мозку. Водопровід середнього мозку. Ядра середнього мозку. Передній мозок. Проміжний мозок (таламус, метаталамус, епіталамус, гіпоталамус), третій шлуночок. Кінцевий мозок. Півкулі великого мозку. Кора великого мозку. Біла речовина півкуль та основні ядра великого мозку. Бічні шлуночки. Оболонки мозку.

Тема 6.3. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви

Загальна будова периферичної нервової системи. Спинномозкові нерви (СМН). Будова СМН. Задні гілки СМН. Передні гілки СМН. Шийне сплетення. Плечове сплетення. Попереково-крижове сплетення. Міжреберні нерви.

Тема 6.4. Черепні нерви.

Будова, функції, ядра черепних нервів: нюхового (I); зорового (II); очорухового (III); блокового (IV); трійчастого (V); відвідного (VI); лицевого (VII); присінково-за'виткового (VIII); язикоглоткового (IX); блукаючого (X); додаткового (XI); під'язикового (XII).

Тема 6.5. Органи чуття.

Поняття про органи чуття. Класифікація рецепторів. Поняття про аналізатор. Орган зору (око). Складові частини. Очне яблуко. Оболонки очного яблука (волокниста, судинна, внутрішня оболонки). Світлозаломлювальні середовища очного яблука (кришталік, склисте тіло, склиста волога передньої і задньої камер ока). Їх будова та функції. Додаткові структури ока (повіки, кон'юнктива, слезовий апарат, зовнішні м'язи очного яблука). Шляхи зорового аналізатора. Орган слуху й рівноваги тіла. Зовнішнє вухо. Середнє вухо. Внутрішнє вухо. Шляхи присінково-завиткового органа. Шляхи слухового аналізатора. Орган нюху. Шляхи органа нюху. Орган смаку. Загальний покрив. Шкіра. Функції та будова.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Лаборат	Практ.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ АНАТОМІЇ. ОСНОВИ ГІСТОЛОГІЇ												
Тема 1.1. Анатомія як наука. Площини та вісі. Клітина та тканини. Органи, системи та апарати органів.	4	1		1		2	5,5	0,5			5	
Тема 1.2. Основи гістології. Тканини, їх класифікація.	4	1		1		2	4,5	0,5			4	
Усього за розділ 1	8	2		2		4	10	1			9	
РОЗДІЛ 2. ОСТЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ФОРМУ ТА БУДОВУ КІСТОК												
Тема 2.1. Апарат руху та опори. Система скелета	4	1		1		2	4,25	0,25			4	
Тема 2.2. Скелет кінцівок.	4	1		1		2	4,5	0,25	0,25		4	
Тема 2.3. Кістки лицевого і мозкового відділу черепа	4	1		1		2	4,5	0,25	0,25		4	
Тема 2.4. Сполучення кісток	4	1		1		2	4,25	0,25			4	
Усього за розділ 2	16	4		4		8	17,5	1	0,5		16	
РОЗДІЛ 3. МІОЛОГІЯ												
Тема 3.1. Основи міології. М'язи шиї, голови. Будова, функція, іннервація.	4	1		1		2	4,25	0,25			4	
Тема 3.2. М'язи спини, грудної клітки, живота. Будова, функція, іннервація.	4	1		1		2	4,5	0,25	0,25		4	

Тема 3.3. М'язи верхньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.	4	1		1		2	4,5	0,25	0,25			4
Тема 3.4. М'язи нижньої кінцівки. Будова, функція, іннервація	4	1		1		2	4,5	0,25	0,25			4
Усього за розділ 3	16	4		4		8	17,75	1	0,75			16
РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ СПЛАНХНОЛОГІЇ												
Тема 4.1. Основи спланхнології. Будова органів системи травлення.	6	1		1		4	5,25		0,25			5
Тема 4.2. Будова органів системи дихання.	5	0,5		0,5		4	5,25		0,25			5
Тема 4.3. Сечовидільна система.	5	0,5		0,5		3	5,25		0,25			5
Усього за розділ 4	15	2		2		11	15,75		0,75			15
РОЗДІЛ 5. АНГІОЛОГІЯ												
Тема 5.1. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	4	1		1		2	3,25		0,25			3
Тема 5.2. Артерії великого кола кровообігу. Легеневе коло кровообігу. Артерії верхньої кінцівки.	4	1		1		2	3,5		0,5			3
Тема 5.3. Вени великого кола кровообігу.	4	1		1		2	2,5		0,5			2
Тема 5.4. Лімфатична система.	3	0,5		0,5		2	2,25		0,25			2
Тема 5.5. Будова залоз внутрішньої секреції.	3	0,5		0,5		2	3					3
Усього за розділ 5	18	4		4		10	14,5		1,5			13

РОЗДІЛ 6. ЦЕНТРАЛЬНА ТА ПЕРИФЕРИЙНА НЕРВОВА СИСТЕМИ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ											
Тема 6.1. Центральна нервова система. Спинний мозок	4	1		1		2	2,5	0,25	0,25		2
Тема 6.2. Головний мозок. Провідні шляхи центральної нервової системи	4	1		1		2	2,5	0,25	0,25		2
Тема 6.3. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви	4	1		1		1	2,25	0,25			2
Тема 6.4. Черепні нерви.	2	0,5		0,5		1	2,25	0,25			2
Тема 6.5. Органи чуття.	2	0,5		0,5		1	3				3
Усього за розділ 6	16	4		4		7	22,5	1	0,5		11
Усього годин	90	20		20	2	48	120	4	4		100

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ АНАТОМІЇ. ОСНОВИ ГІСТОЛОГІЇ			
1	Тема 1.1. Анатомія як наука. Площини та вісі. Клітина та тканини. Органи, системи та апарати органів.	1	0,5
2	Тема 1.2. Основи гістології. Тканини, їх класифікація.	1	0,5
РОЗДІЛ 2 ОСТЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ФОРМУ ТА БУДОВУ КІСТОК			
4	Тема 2.1. Апарат руху та опори. Система скелета	1	0,25
5	Тема 2.2. Скелет кінцівок.	1	0,25
6	Тема 2.3. Кістки лицевого і мозкового відділу черепа	1	0,25
	Тема 2.4. Сполучення кісток	1	0,25
РОЗДІЛ 3. МІОЛОГІЯ			
	Тема 3.1. Основи міології. М'язи ший, голови. Будова, функція, іннервація.	1	0,25
	Тема 3.2. М'язи спини, грудної клітки,	1	0,25

	живота. Будова, функція, іннервація.		
	Тема 3.3. М'язи верхньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.	1	0,25
	Тема 3.4. М'язи нижньої кінцівки. Будова, функція, іннервація	1	0,25
РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ СПЛАНХНОЛОГІЇ			
	Тема 4.1. Основи спланхнології. Будова органів системи травлення.	1	
	Тема 4.2. Будова органів системи дихання.	0,5	
	Тема 4.3. Сечовидільна система.	0,5	
РОЗДІЛ 5. АНГІОЛОГІЯ			
	Тема 5.1. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	1	
	Тема 5.2. Артерії великого кола кровообігу. Легеневе коло кровообігу. Артерії верхньої кінцівки.	1	
	Тема 5.3. Вени великого кола кровообігу.	1	
	Тема 5.4. Лімфатична система.	0,5	
	Тема 5.5. Будова залоз внутрішньої секреції.	0,5	
РОЗДІЛ 6. ЦЕНТРАЛЬНА ТА ПЕРИФЕРІЙНА НЕРВОВА СИСТЕМИ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ			
	Тема 6.1. Центральна нервова система. Спинний мозок	1	0,25
	Тема 6.2. Головний мозок. Провідні шляхи центральної нервової системи	1	0,25
	Тема 6.3. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви	1	0,25
	Тема 6.4. Черепні нерви.	0,5	0,25
	Тема 6.5. Органи чуття.	0,5	
	Разом	20	4

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ АНАТОМІЇ. ОСНОВИ ГІСТОЛОГІЇ			
1	Тема 1.1. Анатомія як наука. Площини та вісі. Клітина та тканини. Органи, системи та апарати органів.	1	
2	Тема 1.2. Основи гістології. Тканини, їх класифікація.	1	
РОЗДІЛ 2 ОСТЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ФОРМУ ТА БУДОВУ КІСТОК			
4	Тема 2.1. Апарат руху та опори. Система	1	

	скелета		
5	Тема 2.2. Скелет кінцівок.	1	0,25
6	Тема 2.3. Кістки лицевого і мозкового відділу черепа	1	0,25
	Тема 2.4. Сполучення кісток	1	
РОЗДІЛ 3. МІОЛОГІЯ			
	Тема 3.1. Основи міології. М'язи шиї, голови. Будова, функція, іннервація.	1	
	Тема 3.2. М'язи спини, грудної клітки, живота. Будова, функція, іннервація.	1	0,25
	Тема 3.3. М'язи верхньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.	1	0,25
	Тема 3.4. М'язи нижньої кінцівки. Будова, функція, іннервація	1	0,25
РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ СПЛАНХНОЛОГІЇ			
	Тема 4.1. Основи спланхнології. Будова органів системи травлення.	1	0,25
	Тема 4.2. Будова органів системи дихання.	0,5	0,25
	Тема 4.3. Сечовидільна система.	0,5	0,25
РОЗДІЛ 5. АНГІОЛОГІЯ			
	Тема 5.1. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	1	0,25
	Тема 5.2. Артерії великого кола кровообігу. Легеневе коло кровообігу. Артерії верхньої кінцівки.	1	0,5
	Тема 5.3. Вени великого кола кровообігу.	1	0,5
	Тема 5.4. Лімфатична система.	0,5	0,25
	Тема 5.5. Будова залоз внутрішньої секреції.	0,5	
РОЗДІЛ 6. ЦЕНТРАЛЬНА ТА ПЕРИФЕРІЙНА НЕРВОВА СИСТЕМИ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ			
	Тема 6.1. Центральна нервова система. Спинний мозок	1	0,25
	Тема 6.2. Головний мозок. Провідні шляхи центральної нервової системи	1	0,25
	Тема 6.3. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви	1	
	Тема 6.4. Черепні нерви.	0,5	
	Тема 6.5. Органи чуття.	0,5	
Разом		20	4

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ АНАТОМІЇ. ОСНОВИ ГІСТОЛОГІЇ			
1	Тема 1.1. Анатомія як наука. Площини та вісі. Клітина та тканини. Органи, системи та апарати органів.	2	5
2	Тема 1.2. Основи гістології. Тканини, їх класифікація.	2	4
РОЗДІЛ 2 ОСТЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ФОРМУ ТА БУДОВУ КІСТОК			
4	Тема 2.1. Апарат руху та опори. Система скелета	2	4
5	Тема 2.2. Скелет кінцівок.	2	4
6	Тема 2.3. Кістки лицевого і мозкового відділу черепа	2	4
	Тема 2.4. Сполучення кісток	2	4
РОЗДІЛ 3. МІОЛОГІЯ			
	Тема 3.1. Основи міології. М'язи шиї, голови. Будова, функція, іннервація.	2	4
	Тема 3.2. М'язи спини, грудної клітки, живота. Будова, функція, іннервація.	2	4
	Тема 3.3. М'язи верхньої кінцівки. Будова, функція, іннервація.	2	4
	Тема 3.4. М'язи нижньої кінцівки. Будова, функція, іннервація	4	4
РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ СПЛАНХНОЛОГІЇ			
	Тема 4.1. Основи спланхнології. Будова органів системи травлення.	4	5
	Тема 4.2. Будова органів системи дихання.	4	5
	Тема 4.3. Сечовидільна система.	3	5
РОЗДІЛ 5. АНГІОЛОГІЯ			
	Тема 5.1. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	2	3
	Тема 5.2. Артерії великого кола кровообігу. Легеневе коло кровообігу. Артерії верхньої кінцівки.	2	3
	Тема 5.3. Вени великого кола кровообігу.	2	2
	Тема 5.4. Лімфатична система.	2	2
	Тема 5.5. Будова залоз внутрішньої секреції.	2	3
РОЗДІЛ 6. ЦЕНТРАЛЬНА ТА ПЕРИФЕРІЙНА НЕРВОВА СИСТЕМИ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ			
	Тема 6.1. Центральна нервова система. Спинний мозок	2	2

Тема 6.2. Головний мозок. Провідні шляхи центральної нервової системи	2	2
Тема 6.3. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви	1	2
Тема 6.4. Черепні нерви.	1	2
Тема 6.5. Органи чуття.	1	3
Разом	48	80

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Анатомія людини / [Волошин М. А., Ковешніков В. Г., Костиленко Ю.П. та ін.]. – Луганськ: Віртуальна реальність, 2007. – Т. 2 – 260 с.
2. Аносов І. П. Анатомія людини у схемах: навч. наоч. посіб. / Аносов І. П., Хоматов В. Х. – К.: Вища шк., 2002. – 191 с.
3. Головацький А. С. Анатомія людини / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – Т. 1. – 365 с.
4. Дюбенко К. А. Анатомія людини. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / К.А. Дюбенко. – Ч.1. – К.: Поліграфкнига, 2008. – 528 с
5. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник / Г. І. Коляденко. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
6. Музика Ф. В. Анатомія людини: навчальний посібник / Ф. В. Музика, М. Я. Гриньків, Т. М. Куцериб. – Львів: ЛДУФК, 2014. – 359 с.
7. Очкуренко О. М. Анатомія людини: навч. Посібник / О. М. Очкуренко, О. В. Федотов. – К.: Вища шк., – 1992. – 334 с.
8. Чернокульський С. Т. Анатомія кісток та їх з'єднань (остеоартросиндесмологія) : атлас схем і фотоілюстрацій : навчально-методичний посібник / С. Т. Чернокульський, В. О. Єрмольєв. – К.: Книга-плюс, 2013. – 160 с.

Додаткові:

1. Анатомія кінцівок : навчальний посібник / В. Г. Ковешніков, В. З. Сікора, В. С. Пикалюк [та ін.]. – Суми: СумДУ, 2014. – 244 с.
2. Маруненко І. М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: курс лекцій [для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл.] / І. М. Маруненко, Є.О. Неведомська, В. І. Бобрицька. – К.: Професіонал, 2006. – 480 с.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер [пер. з англ. Цегельський А. А.]. – Львів: Наутілус, 2004 – 529 с

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Схеми будови органів та систем, мікроскоп, мікропрепарати тканин, таблиці, плакати, макети кісткової системи, муляжі органів та систем, вологі препарати, 3D демонстрація форми та будови органів і систем засобами інтерактивного мультимедійного відтворення.